

Repertoriul jurisprudenței

HOTĂRÂREA CURȚII (Camera întâi)

18 iulie 2013*

„Recurs — Înțelegeri — Piața cauciucului butadienic și a cauciucului stiren-butadienic fabricat prin polimerizare în emulsie — Stabilirea prețurilor țintă, împărțirea clienților prin acorduri de neagresiune și schimbul de informații comerciale — Imputabilitatea comportamentului ilicit — Putere de apreciere a Comisiei — Coeficient multiplicator cu scop descurajator — Egalitate de tratament”

În cauza C-499/11 P,

având ca obiect un recurs formulat în temeiul articolului 56 din Statutul Curții de Justiție a Uniunii Europene, introdus la 26 septembrie 2011,

The Dow Chemical Company, cu sediul în Midland (Statele Unite),

Dow Deutschland Inc., cu sediul în Schwalbach (Germania),

Dow Deutschland Anlagengesellschaft mbH, cu sediul în Schwalbach,

Dow Europe GmbH, cu sediul în Horgen (Elveția),

reprezentate de D. Schroeder și de T. Kuhn, Rechtsanwälte, și de T. Graf, avocat,

recurente,

cealaltă parte din procedură fiind:

Comisia Europeană, reprezentată de M. Kellerbauer și de V. Bottka, în calitate de agenți, cu domiciliul ales în Luxemburg,

pârâtă în primă instanță,

CURTEA (Camera întâi),

compusă din domnul A. Tizzano, președinte de cameră, doamna M. Berger (raportor), domnii A. Borg-Barthet, E. Levits și J.-J. Kasel, judecători,

avocat general: domnul Y. Bot,

grefier: doamna C. Strömholm, administrator,

având în vedere procedura scrisă și în urma ședinței din 16 ianuarie 2013,

având în vedere decizia de judecare a cauzei fără concluzii, luată după ascultarea avocatului general,

* Limba de procedură: engleza.

pronunță prezenta

Hotărâre

- 1 Prin recursul formulat, The Dow Chemical Company (denumită în continuare „Dow Chemical”), Dow Deutschland Inc. (denumită în continuare „Dow Deutschland”), Dow Deutschland Anlagengesellschaft mbH (denumită în continuare „Dow Deutschland Anlagengesellschaft”) și Dow Europe GmbH (denumită în continuare „Dow Europe”, iar toate aceste societăți, împreună, denumite în continuare „Dow”) solicită anularea Hotărârii Tribunalului Uniunii Europene din 13 iulie 2011, Dow Chemical și alții/Comisia, (T-42/07, Rep., p. II-4531, denumită în continuare „hotărârea atacată”), prin care acesta a respins în parte acțiunea lor având ca obiect anularea Deciziei C(2006) 5700 final a Comisiei din 29 noiembrie 2006 privind o procedură de aplicare a articolului 81 [CE] și a articolului 53 din Acordul privind SEE (cazul COMP/F/38 638 – Cauciuc butadienic și cauciuc stiren-butadienic fabricat prin polimerizare în emulsie) (denumită în continuare „decizia în litigiu”), anularea deciziei în litigiu în măsura în care privește Dow Chemical și reducerea cuantumului amenzii care a fost aplicată societății Dow.

Istoricul cauzei și decizia în litigiu

- 2 La 20 decembrie 2002, Bayer AG (denumită în continuare „Bayer”) a contactat serviciile Comisiei Europene și și-a exprimat dorința de a coopera, în temeiul Comunicării Comisiei privind imunitatea la amenzi și reducerea cuantumului amenzilor în cauzele referitoare la înțelegeri (JO 2002, C 45, p. 3, denumită în continuare „Comunicarea privind clemența”), în ceea ce privește cauciucul butadienic (denumit în continuare „CB”) și cauciucul stiren-butadienic fabricat prin polimerizare în emulsie (denumit în continuare „CSB”), cauciucuri sintetice utilizate în esență la producerea de anvelope.
- 3 La 16 octombrie 2003, Dow Deutschland și Dow Deutschland Anlagengesellschaft au avut întâlniri cu serviciile Comisiei și și-au exprimat dorința de a coopera în temeiul Comunicării privind clemența. La 4 martie 2005, Dow Deutschland a fost informată cu privire la intenția Comisiei de a-i acorda o reducere a amenzii cuprinsă între 30 % și 50 %.
- 4 La 7 iunie 2005, Comisia a deschis o procedură de aplicare a articolului 81 CE și a articolului 53 din Acordul privind Spațiul Economic European din 2 mai 1992 (JO 1994, L 1, p. 3, Ediție specială, 11/vol. 53, p. 4, denumit în continuare „Acordul privind SEE”), având ca obiect piața CB-ului și a CSB-ului. Aceasta a adresat o primă comunicare privind obiecțiunile (denumită în continuare „prima comunicare”), printre altele, societății Dow.
- 5 La 6 aprilie 2006, Comisia a adoptat o a doua comunicare privind obiecțiunile (denumită în continuare „a doua comunicare”).
- 6 Procedura administrativă s-a finalizat, la 29 noiembrie 2006, cu adoptarea deciziei în litigiu. Potrivit articolului 1 din aceasta, Dow și celelalte întreprinderi destinate ale deciziei menționate, și anume Bayer, Versalis SpA, fostă Polimeri Europa SpA, și Eni SpA (denumite în continuare, împreună, „Eni”), Shell Petroleum NV, Shell Nederland BV și Shell Nederland Chemie BV (denumite în continuare, împreună, „Shell”), Unipetrol a.s., Kaučuk a.s. (denumită în continuare „Kaučuk”) și Trade-Stomil sp. z o.o. (denumită în continuare „Stomil”), au încălcat articolul 81 CE și articolul 53 din Acordul privind SEE prin participarea la un acord unic și continuu în cadrul căruia conveniseră să stabilească obiective de preț, să împartă clienți prin acorduri de neagresiune și să schimbe informații sensibile cu privire la prețuri, la concurenți și la clienți în sectoarele CB-ului și ale CSB-ului.

- 7 Perioada reținută pentru durata încălcării este cuprinsă între 1 iulie 1996 și 28 noiembrie 2002 pentru Dow Chemical, între 1 iulie 1996 și 27 noiembrie 2001 pentru Dow Deutschland, între 22 februarie 2001 și 28 februarie 2002 pentru Dow Deutschland Anlagengesellschaft și între 26 noiembrie 2001 și 28 noiembrie 2002 pentru Dow Europe.
- 8 Potrivit considerentelor (16)-(21) ale deciziei în litigiu, în ceea ce privește perioada în care Dow a participat la încălcarea în cauză, Dow Deutschland, Dow Deutschland Anlagengesellschaft și Dow Europe erau controlate integral, direct sau indirect, de Dow Chemical.
- 9 În ceea ce privește amenda aplicată prin decizia în litigiu, aceasta a fost stabilită potrivit comunicării Comisiei intitulate „Linii[le] directoare privind metoda de stabilire a amenzilor aplicate în temeiul articolului 15 alineatul (2) din Regulamentul nr. 17 și al articolului 65 alineatul (5) [CO]” (JO 1998, C 9, p. 3, Ediție specială, 08/vol. 3, p. 69, denumite în continuare „liniile directoare”).
- 10 Astfel, Comisia a considerat, mai întâi, încălcarea săvârșită drept „foarte gravă” și a fixat quantumul de plecare pentru calculul amenzii prin stabilirea unei diferențe în funcție de vânzările de CB și de CSB ale fiecăreia dintre întreprinderile în cauză în cursul anului 2001. În ceea ce privește Dow, vânzările de CB și de CSB s-au ridicat, potrivit considerentului (469) al deciziei în litigiu, la 126,936 milioane de euro pentru anul 2001. Ținând seama de acest quantum, Dow a fost plasată, în termeni de vânzări de CB și de CSB, în a doua categorie a întreprinderilor implicate în încălcarea menționată. Pe acest temei, Comisia a stabilit quantumul de bază al amenzii aplicate Dow la 41 de milioane de euro.
- 11 În continuare, Comisia a aplicat coeficienți multiplicatori cu scop descurajator, eșalonați în funcție de cifrele de afaceri mondiale realizate de întreprinderile în cauză în cursul anului 2005. Apreciind că niciun coeficient multiplicator nu trebuia aplicat Stomil, a cărei cifră de afaceri era de 38 de milioane de euro, și nici Kaučuk, a cărei cifră de afaceri se ridica la 2,718 miliarde de euro, Comisia a aplicat coeficienți multiplicatori de 1,5 în privința Bayer, de 1,75 în privința Dow, de 2 în privința Eni și de 3 în privința Shell, ale căror cifre de afaceri se ridicau la 27,383 miliarde de euro, la 37,221 miliarde de euro, la 73,738 miliarde de euro și, respectiv, la 246,549 miliarde de euro.
- 12 În plus, în ceea ce privește Dow Chemical, quantumul de plecare pentru calculul amenzii a fost majorat cu 50 % din cauza, printre altele, a participării acestei societăți la încălcarea în cauză pe o perioadă de șase ani și patru luni. În privința Dow Deutschland, această majorare s-a ridicat la 40 %. Societăților Dow Deutschland Anlagengesellschaft și Dow Europe li s-a aplicat o majorare cu 10 %, care corespunde duratei participării lor la înțelegere.
- 13 În sfârșit, întrucât a apreciat că Dow fusese a doua întreprindere care se adresase, în conformitate cu Comunicarea privind clemența, Comisiei și prima întreprindere care trebuia să îndeplinească condițiile prevăzute la punctul 21 din această comunicare, Comisia i-a acordat o reducere cu 40 % a amenzii care i-ar fi fost aplicată dacă Dow nu ar fi cooperat la investigație.
- 14 În consecință, la articolul 2 litera (b) din decizia în litigiu, Comisia a aplicat Dow Chemical o amendă de 64,575 milioane de euro, din care 60,27 milioane de euro în solidar cu Dow Deutschland, precum și 47,355 milioane de euro în solidar cu Dow Deutschland Anlagengesellschaft și Dow Europe.

Acțiunea în fața Tribunalului și hotărârea atacată

- 15 Prin cererea introductivă depusă la grefa Tribunalului la 16 februarie 2007, Dow a formulat o acțiune împotriva deciziei în litigiu, având ca obiect, în ceea ce privește Dow Chemical, anularea acestei decizii în măsura în care îi era adresată; în ceea ce privește Dow Deutschland, anularea articolului 1 din decizia menționată în măsura în care la acest articol se constată încălcarea de către Dow Deutschland

a articolului 81 CE și a articolului 53 din Acordul privind SEE începând cu 1 iulie 1996 și, pentru toate reclamantele – dintre care pentru Dow Chemical cu titlu subsidiar –, o reducere substanțială a cuantumului amenzii care le fusese aplicată.

- 16 În plus, toate reclamantele solicitau Tribunalului, pe de o parte, obligarea Comisiei la plata tuturor costurilor și cheltuielilor de judecată legate de cauză, precum și a costurilor pe care acestea le-ar fi suportat pentru a constitui o garanție bancară care să acopere, în așteptarea hotărârii Tribunalului cu privire la această acțiune, cuantumului amenzii care le-a fost aplicată prin decizia în litigiu și, pe de altă parte, adoptarea oricărei alte măsuri pe care Tribunalul o considera adecvată.
- 17 Ca prim motiv în susținerea cererii introductive, Dow a invocat nelegalitatea imputării încălcării în sarcina Dow Chemical. Al doilea motiv se întemeia pe determinarea eronată a duratei participării Dow Deutschland la încălcare. Al treilea motiv, împărțit în două aspecte, se întemeia pe o determinare eronată a cuantumului amenzilor aplicate Dow.
- 18 Tribunalul a respins în întregime primul motiv ca nefondat. În această privință, Tribunalul a statuat în special, la punctele 74 și 75 din hotărârea atacată, că Dow Chemical era „societatea-mamă din grup” și „că nu se contest[a] că ea control[a], chiar și indirect, totalitatea capitalului societăților care au participat direct la încălcare”. Pe de altă parte, Tribunalul a considerat că „imputarea încălcării în sarcina societății-mamă [era] o posibilitate lăsată la aprecierea Comisiei” și „că simplul fapt că, în practica sa decizională anterioară, Comisia considera[se] că circumstanțele unei anumite cauze nu justificau imputarea comportamentului unei filiale în sarcina societății-mamă a acesteia nu însemn[a] că aceasta [era] obligată să adopte aceeași apreciere într-o decizie ulterioară”.
- 19 La punctul 76 din hotărârea atacată, Tribunalul a considerat că, „[î]n ceea ce privește faptul că Dow Chemical [fusese] prejudiciată în mod nelegitim întrucât [fusese] destinatarul deciziei [în litigiu], nu poate [fi pusă] sub semnul întrebării legalitatea acesteia din urmă”. În sfârșit, în ceea ce privește nemotivarea invocată, Tribunalul a amintit, la punctul 77 din hotărârea atacată, că „[c]erința de motivare [trebuia] să fie apreciată în funcție de circumstanțele speței” și că „[n]u [era] obligatoriu ca motivarea să specifice toate elementele de fapt și de drept pertinente, în măsura în care problema dacă aceasta respect[a] condițiile impuse de articolul [296 TFUE] [trebuia] să fie apreciată nu numai prin prisma modului de redactare a actului în cauză, ci și în raport cu contextul în care [fusese] adoptat acest act”. Or, Comisia ar fi „identificat în mod clar, în considerentele (333)-(338) și (340)-(364) ale deciziei [în litigiu], elementele de apreciere care [îi] permis[eseră] să rețină răspunderea Dow Chemical în speță” (a se vedea punctul 79 din hotărârea atacată).
- 20 În ceea ce privește al doilea motiv, Tribunalul a considerat că, în ceea ce privește Dow Deutschland, Comisia nu demonstrase corespunzător cerințelor legale existența unor fapte care constituiau o încălcare în perioada cuprinsă între 1 iulie și 2 septembrie 1996.
- 21 În ceea ce privește al treilea motiv, Tribunalul a amintit mai întâi, la punctele 123 și 124 din hotărârea atacată, că „contribuția individuală a fiecărei întreprinderi, în termeni de capacitate economică efectivă, la succesul înțelegerii [trebuia] să fie distinsă de impactul real al încălcării vizate la punctul 1 A primul paragraf din liniile directe” și că „chiar în lipsa unui impact real care [putea] fi măsurat al încălcării, Comisia [putea] decide, potrivit punctului 1 A al treilea, al patrulea și al șaselea paragraf din liniile directe și după calificarea încălcării drept minoră, gravă sau foarte gravă, să procedeze la o diferențiere între întreprinderile în cauză”.
- 22 În continuare, la punctele 126 și 127, Tribunalul a considerat că „Dow nu contest[a] obiectul ilicit al înțelegerii, astfel cum a fost redat în decizia [în litigiu]”, și că „Comisia nu săvârși[se] nicio eroare atunci când a considerat că practicile în cauză erau, prin natura lor, încălcări foarte grave, fără să țină seama de impactul real al încălcării pe piață”. În plus, Comisia ar fi „indicat în mod clar, în considerentul (462) al deciziei [în litigiu], că nu [ar] ține seama de impactul real al încălcării pe piață în scopul determinării cuantumului amenzilor”.

- 23 În ceea ce privește pretinsa încălcare a dreptului Dow de a fi audiată, Tribunalul a statuat, la punctul 128 din hotărârea atacată, că „Comisia își îndepline[a] obligația de a respecta dreptul întreprinderilor de a fi audiate în cazul în care indic[a] în mod expres, în comunicarea privind obiecțiunile, că [urma să] examin[eze] dacă [era] necesar să aplice amenzi întreprinderilor în cauză și enunț[a] principalele elemente de fapt și de drept susceptibile să conducă la aplicarea unei amenzi”. În speță, Comisia nu ar fi „ținut seama de impactul înțelegerii pe piață în scopul determinării gravității încălcării (considerentul (462) al deciziei [în litigiu])”. Potrivit Tribunalului, „în aceste condiții, nu ar exista, în această privință, nicio încălcare a dreptului de a fi audiată al Dow”.
- 24 În ceea ce privește aplicarea nelegală a unui coeficient multiplicator cu scop descurajator, invocată de Dow în cadrul celui de al șaptelea aspect al celui de al treilea motiv, Tribunalul a concluzionat, la punctul 146 din hotărârea atacată, că „acesta se baz[a] pe argumentele dezvoltate în cadrul primului motiv” și că, „[î]ntrucât primul motiv trebui[a] să fie respins ca nefondat, se impune[a] respingerea, pe cale de consecință, a [acestui aspect] al celui de al treilea motiv [...] ca fiind, de asemenea, nefondat”.
- 25 Pe de altă parte, Tribunalul a amintit, la punctele 147 și 149 din hotărârea atacată, că „[era] necesar să se țină seama de capacitatea economică efectivă a autorilor încălcării de a cauza prejudicii semnificative altor operatori, în special consumatorilor, și să se fixeze amenda la un nivel care îi asigur[a] un efect suficient de descurajator (punctul 1 A al patrulea paragraf din liniile directoare)” și că „[a]cest lucru impune[a] ca respectivul quantum al amenzii să fi [fost] adaptat pentru a ține seama de impactul urmărit asupra întreprinderii căreia îi [era] aplicată”. La punctul 150 din hotărârea atacată, Tribunalul a adăugat că era relevantă în această privință, printre altele, „luarea în considerare a cifrei de afaceri globale a fiecărei întreprinderi care [făcea] parte dintr-o înțelegere pentru a stabili quantumul amenzii”.
- 26 Potrivit Tribunalului, nu poate fi reținută nici o încălcare a principiului egalității de tratament. În această privință, Tribunalul a statuat, la punctul 153 din hotărârea atacată, că „Dow nu contest[a] cifrele de afaceri menționate de Comisie în decizia [în litigiu]” și, „[î]n special, [...] că [fuseseră], în anul 2005, o întreprindere [...] de mai mar[i] [dimensiuni] decât Bayer și mai mică decât EniChem [și anume, potrivit definiției date acestei noțiuni în considerentul (36) al deciziei în litigiu, orice societate deținută de Eni SpA]”. „În consecință, [era] coerent și justificat din punct de vedere obiectiv ca respectivul coeficient multiplicator cu scop de descurajare reținut pentru calculul amenzilor aplicate Dow să fi [fost] superior celui reținut pentru calculul amenzii aplicate Bayer și inferior celui reținut pentru calculul amenzii aplicate EniChem”.
- 27 Tribunalul a concluzionat de aici, la punctul 154 din hotărârea atacată, că, întrucât „cifrele de afaceri mondiale din anul 2005 [fuseseră] de 27,383 miliarde de euro pentru Bayer și de 37,221 miliarde de euro pentru Dow (cu alte cuvinte, cu 35,93 % mai mult decât Bayer) [...], faptul că coeficientul multiplicator aferent amenzilor aplicate Dow a fost majorat cu 16,66 % în raport cu cel reținut pentru determinarea quantumului amenzii aplicate Bayer (1,75 față de 1,5) nu poate constitui o încălcare a principiului egalității de tratament”. Astfel, potrivit Tribunalului, „rezult[a] din decizia [în litigiu] că coeficientul multiplicator reținut pentru Dow [fuseseră] calculat pe baza coeficientului reținut pentru Bayer, iar nu pe baza coeficienților reținuți pentru EniChem sau Shell”. Tribunalul a subliniat de asemenea că „Comisia dispune[a] de o putere de apreciere în determinarea quantumului amenzii și că nu [avea] obligația de a aplica o formulă matematică exactă”.
- 28 În sfârșit, Tribunalul a considerat, la punctul 155 din hotărârea atacată, că „[Dow] nu prezent[a] niciun element precis care [...] permit[ea] să se considere că coeficientul multiplicator reținut în privința sa [era] disproporționat în raport cu gravitatea încălcării și cu obiectivul urmărit, de a asigura amenzilor un nivel descurajator”.
- 29 Tribunalul a concluzionat că se impunea admiterea celui de al doilea motiv invocat de Dow Deutschland și anularea articolului 1 din decizia în litigiu în măsura în care reținea participarea acestei societăți la încălcarea în cauză începând cu 1 iulie 1996, în loc de 2 septembrie 1996.

Tribunalul a considerat însă că nu trebuia redus cuantumul amenzii aplicate. Acesta a respins toate celelalte motive invocate de Dow. Întrucât aceste din urmă motive au fost invocate în susținerea capetelor de cerere având ca obiect modificarea cuantumului amenzii, Tribunalul le-a respins ca nefondate. Aceeași concluzie este valabilă în ceea ce privește capetele de cerere formulate de Dow având ca obiect obligarea Comisiei la plata cheltuielilor de judecată.

Concluziile părților

30 Dow Chemical solicită Curții:

- anularea părții din hotărârea atacată prin care este respinsă cererea sa de anulare a deciziei în litigiu în măsura în care această decizie privește Dow Chemical și
- anularea deciziei în litigiu în măsura în care această decizie privește Dow Chemical.

31 Toate recurențele solicită Curții:

- anularea hotărârii atacate în măsura în care prin aceasta este respinsă cererea lor de reducere substanțială a cuantumului amenzii care le-a fost aplicată;
- reducerea substanțială a cuantumului amenzii care le-a fost aplicată și
- obligarea Comisiei la plata cheltuielilor de judecată și la luarea tuturor măsurilor pe care Curtea le va considera adecvate.

32 Comisia solicită Curții:

- respingerea recursului și
- obligarea Dow la plata cheltuielilor de judecată.

Cu privire la recurs

33 În susținerea concluziilor sale, Dow invocă patru motive. Primul motiv se întemeiază pe o eroare de drept pe care Tribunalul ar fi săvârșit-o, pe de o parte, prin aceea că a considerat că Comisia nu era obligată să își exercite puterea de apreciere în mod adecvat și, pe de altă parte, prin aceea că nu și-a exercitat competența de control jurisdicțional în toată întinderea sa cu privire la modul în care Comisia și-a exercitat puterea de apreciere pentru a stabili răspunderea în sarcina Dow Chemical. Al doilea motiv se întemeiază pe o eroare de drept în ceea ce privește tratamentul diferențiat aplicat cuantumurilor de bază ale amenzii. Al treilea motiv se întemeiază pe o eroare de drept pe care Tribunalul ar fi săvârșit-o prin aceea că a confirmat dreptul Comisiei de lua în considerare cifra de afaceri a Dow Chemical. Prin intermediul celui de al patrulea motiv, Dow arată că Tribunalul a săvârșit o eroare de drept prin aceea că a confirmat că aplicarea de către Comisie a coeficientului multiplicator cu scop de descurajare nu era discriminatorie.

Cu privire la primul motiv, întemeiat, în esență, pe faptul că controlul de către Tribunal al modului în care Comisia și-a exercitat puterea de apreciere pentru a constata răspunderea Dow Chemical ar fi afectat de erori de drept

Argumentele părților

- 34 Prin intermediul primului motiv, Dow arată că Tribunalul, atunci când a respins primul motiv invocat în susținerea cererii introductive în primă instanță, a săvârșit o eroare de drept, pe de o parte, prin aceea că a apreciat că Comisia nu era obligată să își exercite puterea de apreciere în mod adecvat și, pe de altă parte, prin aceea că nu și-a exercitat pe deplin competența de control jurisdicțional cu privire la modul în care Comisia își exercitase puterea de apreciere pentru a stabili răspunderea în sarcina Dow Chemical pentru comportamentul filialelor sale. Tribunalul ar fi statuat numai că Comisia putea reține în mod întemeiat răspunderea Dow Chemical, fără a examina aspectul dacă și cum își exercitase Comisia puterea de apreciere.
- 35 Dow precizează că, în cererea sa introductivă în primă instanță, a arătat că Comisia nu analizase argumentele privind răspunderea Dow Chemical și că decizia în litigiu nu era motivată în această privință. În opinia Dow, atunci când Comisia adoptă o decizie discreționară, trebuie să țină seama de toate elementele de drept și de fapt pertinente și este, în special, ținută de o obligație de motivare. Or, în considerentul (362) al deciziei în litigiu, Comisia s-ar fi limitat la a menționa o pretinsă politică generală care constă în a imputa răspunderea pentru încălcarea în cauză societății-mamă a întreprinderii care a participat la aceasta și la a respinge argumentele invocate de Dow ca fiind „de natură eminentamente politică”.
- 36 În opinia Dow, întrucât Comisia a considerat că nu are obligația de a explica alegerea destinatarilor deciziei sale, nu a ținut seama de faptul că, adresând Dow Chemical decizia, a expus această societate riscului unui proces în răspundere civilă nejustificat în Statele Unite, ceea ce, ținând seama de calitatea Dow Chemical de solicitant de clemență, nu era conform cu politica Comisiei în materie de clemență, în măsura în care o astfel de practică avea efectul de a descuraja societățile să solicite beneficiul programului de clemență. În orice caz, Comisia nu ar fi explicat, în decizia în litigiu, de ce nu luase în considerare acești factori.
- 37 Dow subliniază că Comisia nu este limitată de o politică generală precum cea invocată în considerentul (362) al deciziei în litigiu și că există numeroase decizii în care Comisia nu a reținut răspunderea societății-mamă deși aceasta din urmă deținea 100 % din capitalul filialei care a săvârșit încălcarea.
- 38 De asemenea, potrivit Dow, Tribunalul a statuat în mod eronat, la punctul 76 din hotărârea atacată, că „faptul că Dow Chemical ar fi prejudiciată în mod nelegitim [...] [ca] destinatar[ă] a deciziei [în litigiu] [...] nu poate pune sub semnul întrebării legalitatea deciziei menționate, întrucât [...] Comisia putea stabili răspunderea pentru încălcarea în cauză în sarcina Dow Chemical”. Deși Tribunalul statuase, la punctul 75 din hotărârea atacată, că Comisia avea dreptul de a adresa Dow Chemical decizia în litigiu, întrucât „imputarea încălcării în sarcina societății-mamă [ar fi] o posibilitate lăsată la aprecierea Comisiei”, acesta nu ar fi verificat dacă instituția menționată și-a utilizat puterea discreționară și dacă, în cazul unui răspuns afirmativ, făcuse acest lucru fără a săvârși o eroare de drept sau o eroare vădită de apreciere.
- 39 Dow susține că nu există efectiv nicio politică generală care să conștie în a imputa societății-mamă răspunderea și că temerea sa de a fi expusă unui risc de deschidere a unui proces în răspundere civilă nejustificat în Statele Unite nu este „de natură eminentamente politică”. Considerentele deciziei în litigiu la care face trimitere Tribunalul la punctul 79 din hotărârea atacată nu se referă, în opinia Dow, la motivele care au condus Comisia să considere Dow Chemical responsabilă pentru comportamentul ilicit al filialelor sale. Prin faptul că a omis să examineze și să aprecieze nemotivarea deciziei în litigiu, Tribunalul ar fi săvârșit o eroare de drept.

- 40 În ședință, Dow a prezentat un document care conținea anumite informații juridice cu privire la buna exercitare, de către autoritățile naționale, a unei puteri discreționare în dreptul german, spaniol, italian și austriac.
- 41 Potrivit Comisiei, prezentul motiv este nefondat. Aceasta consideră că Tribunalul și-a exercitat pe deplin puterea de control jurisdicțional. Potrivit unei jurisprudențe constante, Tribunalul nu este obligat să facă o expunere care să urmeze în mod exhaustiv și unul câte unul toate argumentele prezentate de părțile în litigiu. O întreprindere care încalcă normele Tratatului FUE în materie de concurență nu beneficiază, potrivit Comisiei, de niciun drept de a solicita acesteia din urmă să pună în balanță argumentele pro și contra imputării răspunderii pentru încălcarea sa. Pe de altă parte, riscul ca autorul încălcării să se expună unei acțiuni civile ar fi o consecință în general de dorit atunci când a adoptat un comportament ilicit.
- 42 În plus, Comisia solicită Curții să nu țină seama de documentul prezentat de Dow care vizează alte legislații naționale în materie de exercitare a unei puteri discreționare, din cauza tardivității prezentării acestui document.

Aprecierea Curții

- 43 Este necesar să se constate mai întâi că, în temeiul articolului 23 alineatul (2) litera (a) din Regulamentul (CE) nr. 1/2003 al Consiliului din 16 decembrie 2002 privind punerea în aplicare a normelor de concurență prevăzute la articolele [101 TFUE] și [102 TFUE] (JO 2003, L 1, p. 1, Ediție specială, 08/vol. 1, p. 167), Comisia „poate” aplica, prin decizie, amenzi întreprinderilor atunci când, în mod intenționat sau din neglijență, acestea încalcă articolul 101 TFUE.
- 44 Din modul de redactare a acestei dispoziții rezultă, pe de o parte, că Comisia beneficiază de o marjă de apreciere în ceea ce privește alegerea de a aplica sau de a nu aplica o amendă unei întreprinderi care a săvârșit o astfel de încălcare și, pe de altă parte, că posibile limite ale puterii de apreciere acordate în această privință Comisiei sunt guvernate numai de dreptul Uniunii, întrucât articolul 23 alineatul (2) din Regulamentul nr. 1/2003 nu conține nicio trimitere la legislațiile statelor membre.
- 45 În consecință, în speță trebuie să se constate că este vădit lipsită de relevanță sinteza jurisprudenței mai multor instanțe naționale, care figurează în documentul pe care Dow l-a prezentat Curții în ședință, fără a fi necesar să se statueze cu privire la aspectul dacă prezentarea acestui document de către Dow a fost sau nu a fost tardivă.
- 46 În ceea ce privește limitele, potrivit dreptului Uniunii, ale puterii de apreciere a Comisiei în materia dreptului concurenței, această instituție este obligată, în temeiul articolului 105 alineatul (1) TFUE, să asigure aplicarea principiilor stabilite, printre altele, la articolul 101 TFUE, astfel cum Comisia a arătat în mod întemeiat în ședință.
- 47 Or, face parte în mod incontestabil dintre aceste principii aplicarea de amenzi întreprinderilor care au încheiat un acord anticoncurențial, în temeiul articolului 23 alineatul (2) din Regulamentul nr. 1/2003, astfel încât Comisia, când decide, în mod excepțional, să nu aplice o amendă unei întreprinderi, deși aceasta a săvârșit o încălcare a normelor de concurență ale Uniunii Europene, trebuie să își întemeieze decizia pe motive obiective, care pot justifica o astfel de derogare de la principiile prevăzute la articolul 101 TFUE. Este de natură să constituie un astfel de motiv obiectiv, printre altele, împrejurarea că Comisia nu este într-un caz concret în măsură să probeze corespunzător cerințelor legale că societatea-mamă a exercitat o influență determinantă asupra filialei sale, aceasta fiind implicată în mod direct în încălcare, probă care este de altfel facilitată considerabil, potrivit unei jurisprudențe constante, în cazul în care societatea-mamă deține totalitatea capitalului filialei sale (a se vedea în acest sens în special Hotărârea din 10 septembrie 2009, Akzo Nobel și alții/Comisia, C-97/08 P, Rep., p. I-8237, punctul 60 și jurisprudența citată).

- 48 Astfel, trebuie amintit în această privință că, pe de o parte, potrivit unei jurisprudențe constante, posibilitatea de a aplica o amendă societății-mamă a unei filiale care a participat direct la o încălcare a dreptului concurenței al Uniunii presupune ca filiala respectivă să nu își decidă în mod autonom comportamentul pe piață, ci să aplice în esență instrucțiunile care îi sunt date de societatea-mamă, având în vedere în special legăturile economice, organizaționale și juridice dintre aceste două entități juridice, și că, pe de altă parte, acest lucru se întâmplă, într-o astfel de situație, întrucât societatea-mamă și filiala sa fac parte din aceeași unitate economică și, prin urmare, formează o singură întreprindere în sensul jurisprudenței (a se vedea în special Hotărârea Akzo Nobel și alții/Comisia, citată anterior, punctele 58 și 59, precum și jurisprudența citată).
- 49 De asemenea, întrucât societatea-mamă și filiala sa formează, în ipoteza menționată la punctul anterior, o singură întreprindere, obligația care revine Comisiei în temeiul articolului 105 alineatul (1) TFUE de a asigura, atunci când decide aplicarea sau neaplicarea unei amenzi, aplicarea principiilor prevăzute, printre altele, la articolul 101 TFUE se aplică în același mod, indiferent că este vorba despre societatea-mamă în cauză sau despre filiala sa. Prin urmare, astfel cum Curtea a statuat deja, nu există o „prioritate” în ceea ce privește aplicarea unei amenzi de către Comisie uneia sau alteia dintre aceste societăți (a se vedea prin analogie Hotărârea din 24 septembrie 2009, Erste Group Bank și alții/Comisia, C-125/07 P, C-133/07 P, C-135/07 P și C-137/07 P, Rep., p. I-8681, punctele 81 și 82).
- 50 Pe de altă parte, constituie de asemenea unul dintre principiile menționate la punctul 46 din prezenta hotărâre faptul că, atunci când adoptă, pentru o înțelegere, o metodă specifică pentru a stabili răspunderea societăților-mamă vizate pentru încălcările filialelor lor, în lipsa unor împrejurări specifice, Comisia trebuie să se întemeieze pe aceleași criterii în cazul tuturor societăților-mamă respective (a se vedea în acest sens Hotărârea din 19 iulie 2012, Alliance One International și Standard Commercial Tobacco/Comisia și Comisia/Alliance One International și alții, C-628/10 P și C-14/11 P, punctele 57 și 59).
- 51 În consecință, în speță, Comisia ar fi putut omite în mod întemeiat să aplice o amendă și societății Dow Chemical numai în prezența unor motive obiective, care puteau justifica o derogare de la principiile prevăzute la articolul 101 TFUE, și dacă o astfel de decizie nu ar fi condus la un tratament preferențial în favoarea Dow Chemical în raport cu celelalte societăți-mamă implicate în încălcarea în cauză. Or, în prezenta cauză, trebuie să se constate că, din perspectiva Comisiei, aceste condiții nu erau îndeplinite.
- 52 Astfel, în primul rând, simplul fapt că Dow Chemical suportă riscul unui proces în răspundere civilă în Statele Unite nu poate, în mod evident, să justifice abținerea Comisiei de a aplica o amendă acestei societăți. Pe de o parte, riscul de a fi urmărită cu o acțiune în despăgubire privește în același mod și filialele Dow Chemical, ca, de altfel, toate societățile destinate ale deciziei în litigiu. Acest risc nu este legat, pe fond, decât de faptul că Dow Chemical a fost implicată într-un comportament anticoncurențial, iar nu de faptul că Comisia a constatat în mod formal acest comportament.
- 53 Pe de altă parte, este în mod vădit lipsită de relevanță în această privință afirmația potrivit căreia, în ceea ce privește Dow Chemical, un astfel de proces în răspundere civilă poate avea loc în Statele Unite ca urmare a faptului că Dow Chemical are sediul social în această țară.
- 54 În al doilea rând, din decizia în litigiu reiese că Comisia a reținut răspunderea tuturor societăților-mamă ale grupurilor implicate în încălcarea în cauză, întrucât acestea dețineau 100 % sau aproape 100 % din capitalul filialelor lor, fără să fi verificat dacă faptul de a adresa decizia în litigiu acestor societăți conducea la prejudicii economice care depășeau prejudiciul inerent plății înseși a amenzii aplicate. Prin urmare, Comisia nu putea ține seama de astfel de prejudicii invocate numai în ceea ce privește Dow Chemical fără a săvârși o încălcare a principiului egalității de tratament.
- 55 În consecință, Tribunalul a statuat în mod întemeiat, la punctul 76 din hotărârea atacată, că Comisia fusese îndreptățită să stabilească în sarcina Dow Chemical răspunderea pentru încălcarea în cauză.

- 56 În sfârșit, în ceea ce privește pretinsa nemotivare în această privință a hotărârii atacate, trebuie amintit că, potrivit unei jurisprudențe constante, Curtea nu impune Tribunalului să facă o expunere care să urmeze în mod exhaustiv și unul câte unul toate argumentele prezentate de părțile în litigiu și că motivarea Tribunalului poate fi, așadar, implicită, cu condiția de a permite persoanelor interesate să cunoască motivele pentru care Tribunalul nu a admis argumentele lor, iar Curții să dispună de elemente suficiente pentru a-și exercita controlul (a se vedea în special Ordonanța din 13 decembrie 2012, Alliance One International/Comisia, C-593/11 P, punctul 28 și jurisprudența citată).
- 57 Or, în speță, Tribunalul a examinat, la punctele 74-80 din hotărârea atacată, aspectele aferente unei pretinse erori în exercitarea puterii de apreciere a Comisiei și o nemotivare în acest context. Cu privire la fondul acestui motiv, Tribunalul a statuat în mod expres, la punctul 76 din hotărârea menționată, că „faptul că Dow Chemical ar fi prejudiciată în mod nelegitim întrucât [era] destinatarul deciziei [în litigiu] nu poate pune sub semnul întrebării legalitatea deciziei menționate”. În ceea ce privește cerința de motivare care revenea Comisiei, Tribunalul a făcut trimitere, la punctul 79 din hotărârea atacată, la considerentele (333)-(338) și (340)-(364) ale deciziei în litigiu și a constatat că în aceste considerente Comisia identificase în mod clar elementele de apreciere care îi permisese să rețină răspunderea Dow Chemical.
- 58 Deși această motivare a hotărârii atacate pare concisă în măsura în care privește aspectul dacă Comisia, având în vedere eventuale riscuri ale unui proces în răspundere civilă în Statele Unite pe care le suporta Dow Chemical, nu ar fi trebuit să rețină răspunderea ei în decizia în litigiu, nu este mai puțin adevărat că aceasta permitea societății menționate să înțeleagă că Tribunalul împărtășea punctul de vedere al Comisiei, prezentat în special în considerentul (362) al deciziei în litigiu, potrivit căruia acest argument, de natură „eminamente politică”, nu putea repune în discuție legitimitatea deciziei în litigiu în această privință.
- 59 În lumina acestor elemente, hotărârea atacată nu este afectată nici de o eroare de drept, nici de nemotivare în acest context și nici de o încălcare, menționată de Dow în ședință, a articolului 47 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene.
- 60 În consecință, întrucât niciunul dintre argumentele invocate de Dow în susținerea primului motiv nu este întemeiat, acest motiv trebuie respins.

Cu privire la al doilea motiv, întemeiat pe o eroare de drept privind tratamentul diferențiat aplicat cuantumurilor de bază ale amenzii

Argumentele părților

- 61 În susținerea celui de al doilea motiv, Dow susține că Comisia a aplicat un tratament diferențiat cuantumurilor de bază ale amenzii, arătând, în considerentul (466) al deciziei atacate, că ar trebui să „[se] țin[ă] seama de ponderea specifică a fiecărei întreprinderi și, prin urmare, de efectul real al comportamentului său ilicit asupra concurenței”, declarând în același timp, în considerentul (462) al deciziei atacate, că ar fi imposibil să se măsoare acest efect real asupra pieței din Spațiul Economic European (SEE) și că Comisia „nu [ar] ține seama de efectul asupra pieței pentru a determina amenzile aplicabile în speță”, ceea ce ar fi contradictoriu.
- 62 În plus, Comisia nu ar fi evaluat efectul real al înțelegerii asupra pieței, deși acest efect putea fi măsurat. În opinia Dow, aceasta nici nu a estimat probabilitatea unui astfel de efect, nici nu a probat punerea în aplicare a încălcării în cauză. În plus, Comisia ar fi încălcat dreptul Dow de a fi audiată prin aceea că nu i-a oferit ocazia de a-și face cunoscut punctul de vedere cu privire la modul în care Comisia avea intenția să țină seama de impactul real asupra concurenței al comportamentului ilegal al fiecărei întreprinderi.

- 63 Dow susține că Tribunalul a respins aceste argumente statuând, la punctul 124 din hotărârea atacată, că, „chiar în lipsa unui impact real care poate fi măsurat al încălcării, Comisia [putea] decide, potrivit punctului 1 A al treilea, al patrulea și al șaselea paragraf din liniile directoare [...], să procedeze la o diferențiere între întreprinderile în cauză”. Cu toate acestea, în opinia Dow, în lipsa unui impact concret asupra pieței, nu poate exista niciun impact real asupra concurenței și, prin urmare, Comisia nu poate nici să țină seama de acest impact pentru a stabili diferențe în fixarea cuantumului de bază al amenzilor. În această privință, prin retragerea primei comunicări și prin adoptarea ulterior a celei de a doua comunicări, care nu s-ar fi referit nici la impactul concret asupra pieței, nici la impactul real asupra concurenței, Comisia ar fi încălcat de asemenea dreptul Dow de a fi audiată.
- 64 În consecință, potrivit Dow, cuantumul de bază al amenzii stabilit pentru reclamante nu îl poate depăși pe cel care a fost stabilit pentru celelalte întreprinderi și trebuie, așadar, redus la 5,5 milioane de euro, făcând astfel ca amenda să fie de 8 662 500 de euro pentru Dow Chemical, de 8 085 000 de euro pentru Dow Deutschland și de 6 352 000 de euro pentru Dow Deutschland Anlagengesellschaft, precum și pentru Dow Europe.
- 65 Potrivit Comisiei, Tribunalul a stabilit în mod întemeiat, la punctele 127 și 128 din hotărârea atacată, că nu era nicidecum nevoie ca Dow să fie audiată cu privire la impactul concret al încălcării și că dreptul Dow de a-și face cunoscut punctul de vedere cu privire la acest aspect nu fusese încălcat. Comisia apreciază că a dovedit, în considerentul (462) al deciziei în litigiu, punerea în aplicare a înțelegerii, deși această punere în aplicare nu a fost luată în considerare la momentul evaluării nivelului amenzii. În plus, Comisia consideră că, prin aceea că a indicat în mod expres în a doua comunicare că ar examina necesitatea de a aplica amenzi întreprinderilor în cauză și a enunțat principalele elemente de fapt și de drept susceptibile să conducă la aplicarea unei amenzi, și-a îndeplinit obligația de a respecta dreptul întreprinderilor de a fi audiate.
- 66 În ceea ce privește, în sfârșit, impactul concret al înțelegerii, din cuprinsul considerentului (465) al deciziei în litigiu ar reieși că tratamentul diferențiat aplicat se întemeiază pe „capacitatea economică” de a aduce prejudicii concurenței și că, în consecință, nu ar fi necesar să se măsoare impactul concret al încălcării asupra pieței. Această abordare ar fi conformă cu liniile directoare și cu jurisprudența Curții, precum și cu cea a Tribunalului.

Aprecierea Curții

- 67 În ceea ce privește, mai întâi, afirmația Dow potrivit căreia Comisia nici nu ar fi apreciat probabilitatea unui efect real al încălcării asupra pieței în cauză, nici nu ar fi dovedit punerea în aplicare a încălcării menționate, trebuie să se constate că această afirmație este inexactă. Astfel, în considerentul (462) al deciziei în litigiu, Comisia a arătat în mod expres că, „în ceea ce privește SEE, acordurile anticoncurențiale au fost puse în aplicare de producătorii europeni, iar această punere în aplicare a avut într-adevăr un efect asupra pieței, chiar dacă efectul său concret poate fi măsurat cu dificultate”. Dow nu prezintă niciun argument de fapt sau de drept care să poată contrazice această constatare.
- 68 În consecință, întrucât existența unui efect real – deși dificil de măsurat – al încălcării în cauză asupra pieței a fost dovedită, argumentul invocat de Dow, potrivit căruia, „în lipsa unui impact concret asupra pieței, nu poate exista niciun impact real asupra concurenței și, prin urmare, Comisia nu poate nici să țină seama de acest impact pentru stabili diferențe în fixarea cuantumului de bază al amenzilor”, este inoperant.
- 69 În plus, din cele de mai sus rezultă că contradicția invocată de Dow între considerentul (462) și considerentul (466) al deciziei în litigiu nu există. Astfel, pe de o parte, considerentul (462), în care Comisia a precizat că „nu [ar] ține seama de efectul asupra pieței pentru a stabili amenzile aplicabile”, figurează la punctul 9.1 din decizia în litigiu, intitulată „Gravitatea [încălării în cauză]”, și se raportează numai la calificarea încălcării în cauză drept „foarte gravă”. Pe de altă parte, considerentul (466), care

figurează la punctul 9.2 din aceeași decizie, intitulat „Tratamentul diferențiat”, privește numai diferențierea quantumului de plecare al amenzii în funcție de capacitatea economică efectivă a fiecărei întreprinderi vizate de a restrânge concurența, diferențiere care se poate întemeia în mod valabil, precum în speță, pe cifrele de vânzări, realizate de fiecare întreprindere vizată, ale produselor care fac obiectul încălcării în cauză, iar aceasta chiar în lipsa unui efect asupra pieței care poate fi măsurat.

- 70 În ceea ce privește, în sfârșit, argumentul invocat de Dow care se întemeiază pe încălcarea dreptului său de a fi audiată, argumentul menționat nu poate fi primit. În această privință, trebuie amintită jurisprudența constantă a Curții potrivit căreia, din momentul în care, precum în speță, Comisia indică în mod expres, în comunicarea privind obiecțiunile, că va examina dacă este necesar să aplice amenzi întreprinderilor în cauză și enunță principalele elemente de fapt și de drept susceptibile să conducă la aplicarea unei amenzi, precum gravitatea și durata presupusei încălcări și împrejurarea că a fost săvârșită „în mod deliberat sau din neglijență”, aceasta își îndeplinește obligația de a respecta dreptul întreprinderilor de a fi audiate. Procedând astfel, Comisia le acordă elementele necesare pentru a se apăra nu numai împotriva unei constatări a încălcării, ci și împotriva sancționării acesteia prin aplicarea unei amenzi (a se vedea în special Hotărârea din 28 iunie 2005, Dansk Rørandustri și alții/Comisia, C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P-C-208/02 P și C-213/02 P, Rec., p. I-5425, punctul 428 și jurisprudența citată).
- 71 Pe de altă parte, cu titlu suplimentar, trebuie constatat în această privință că, în a doua comunicare, Comisia a precizat într-adevăr, la punctul 425 din motivare, că intenționa să ia în considerare „impactul concret [al încălcării] asupra pieței atunci când acesta poate fi măsurat”. În plus, la punctul 430 a treia liniuță din motivarea acestei comunicări, Comisia a menționat că ar ține seama, în decizia în litigiu, de „impactul comportamentului ilicit al fiecărei întreprinderi asupra concurenței”. O încălcare a dreptului Dow de a fi audiată nu poate fi, prin urmare, reținută.
- 72 În aceste condiții, Tribunalul nu a săvârșit nicio eroare prin aceea că a constatat, la punctul 124 din hotărârea atacată, că Comisia putea decide să efectueze o diferențiere între întreprinderile în cauză chiar în lipsa unui impact concret al încălcării în cauză care putea fi măsurat.
- 73 În lumina acestor considerații, al doilea motiv invocat în susținerea recursului trebuie respins ca nefondat.

Cu privire la al treilea motiv, întemeiat pe o eroare de drept pe care Tribunalul ar fi săvârșit-o prin aceea că a confirmat dreptul Comisiei de a lua în considerare cifra de afaceri a Dow Chemical

Argumentele părților

- 74 Prin intermediul celui de al treilea motiv, Dow arată că, pentru argumentele prezentate în cadrul primului motiv de recurs, decizia în litigiu nu ar fi trebuit să fie adresată Dow Chemical și că, așadar, Comisia a luat în considerare în mod eronat cifra de afaceri a acestei societăți pentru a stabili un coeficient multiplicator cu scop descurajator. În opinia Dow, la punctul 146 din hotărârea atacată, Tribunalul a respins ca nefondat al șaptelea aspect al celui de al treilea motiv invocat de Dow, care se întemeia pe aceleași argumente ca acelea dezvoltate în cadrul primului motiv, dat fiind că respinsese de asemenea ca nefondat primul motiv invocat în fața sa și care se întemeia pe o imputare ilicită a încălcării în sarcina Dow Chemical.
- 75 Întrucât Tribunalul ar fi săvârșit o eroare de drept prin respingerea primului motiv, acesta ar fi săvârșit de asemenea o eroare de drept prin respingerea argumentului întemeiat pe luarea în considerare a cifrei de afaceri a Dow Chemical. Dow deduce din aceasta că amenda aplicată Dow Chemical trebuie anulată.

- 76 Potrivit Comisiei, întrucât primul motiv invocat de Dow este nefondat, prezentul motiv nu poate fi nici el primit.

Aprecierea Curții

- 77 Al treilea motiv invocat de Dow este întemeiat pe premisa potrivit căreia decizia în litigiu nu ar fi trebuit să fie adresată Dow Chemical ca societate-mamă a grupului Dow, argument care face obiectul primului motiv al prezentului recurs.
- 78 Or, astfel cum reiese din considerațiile prezentate la punctul 43 și următoarele din prezenta hotărâre, această premisă este eronată, astfel încât, la punctul 60 din această hotărâre, primul motiv a fost respins ca nefondat. Prin urmare, și al treilea motiv trebuie respins ca nefondat.

Cu privire la al patrulea motiv, întemeiat pe o eroare de drept pe care Tribunalul ar fi săvârșit-o prin confirmarea faptului că aplicarea de către Comisie a coeficientului multiplicator cu scop descurajator nu era discriminatorie

Argumentele părților

- 79 Prin intermediul celui de al patrulea motiv, Dow susține, astfel cum a susținut și în fața Tribunalului, că coeficientul multiplicator cu scop descurajator de 1,75 care i-a fost aplicat este excesiv și discriminatoriu. Tribunalul ar fi respins motivul corespunzător întrucât, ținând seama de raportul dintre cifra de afaceri înregistrată de Dow și cea înregistrată de Bayer, coeficientul multiplicator aferent amenzilor aplicate Dow nu constituie o încălcare a principiului egalității de tratament.
- 80 În ceea ce privește compararea coeficientului multiplicator cu scop descurajator aplicat Dow cu cel aplicat EniChem și Shell, Tribunalul ar fi statuat, la punctul 154 din hotărârea atacată, că „coeficientul multiplicator reținut pentru Dow [1,75] a fost calculat pe baza coeficientului reținut pentru Bayer [1,5], iar nu pe baza coeficienților reținuți pentru EniChem [2] sau Shell [3]”. Dow consideră că, prin aceea că a comparat Dow numai cu Bayer și a omis să o compare și cu EniChem și cu Shell, Tribunalul a săvârșit o eroare de drept.
- 81 Dow apreciază că este vădit discriminatorie aplicarea aceleiași majorări la două întreprinderi care prezintă o diferență între cifrele de afaceri de 36 %, și anume Bayer, a cărei cifră de afaceri era de 27,383 miliarde de euro, și Dow, cu o cifră de afaceri, la acel moment, de 37,221 miliarde de euro, și altor două întreprinderi a căror diferență între cifrele de afaceri este de 100 %, și anume Dow și EniChem, aceasta din urmă înregistrând o cifră de afaceri de 73,738 miliarde de euro.
- 82 În ședință, Dow a prezentat Curții un document care conținea o formulă matematică ce permitea, în speță, un calcul al coeficientului multiplicator cu scop descurajator care ar evita, pe de o parte, orice discriminare între destinatările deciziei în litigiu și, pe de altă parte, aplicarea unui coeficient multiplicator mai mare de 3. Potrivit acestei formule, coeficientul multiplicator care ar trebui aplicat societății Dow ar fi de aproximativ 1,3.
- 83 Comisia răspunde că coeficientul multiplicator reținut pentru a stabili quantumul de bază al unei amenzi trebuie să reflecte numai aproximativ proporțiile aritmetice. În prezenta cauză, ar fi existat o mare disproporție de dimensiuni între întreprinderile care au luat parte la încălcarea în cauză. În consecință, potrivit Comisiei, ar fi fost nerealist și imposibil din punct de vedere matematic să se aplice un coeficient multiplicator care ar fi fost exact proporțional cu *ratio* a cifrelor de afaceri ale tuturor întreprinderilor în cauză.

- 84 Comisia afirmă că a decis, așadar, să aplice coeficienți multiplicatori pornind de la cele mai mici întreprinderi și asigurându-se că coeficientul aplicat fiecăreia dintre ele este mai mult sau mai puțin proporțional cu cifra de afaceri a întreprinderii aflate imediat în urma sa. În plus, astfel cum Tribunalul ar fi arătat în mod întemeiat, Comisia ar fi fost chiar îndreptățită, pe această bază, să aplice Dow un coeficient multiplicator și mai ridicat.
- 85 În ceea ce privește documentul prezentat de Dow în ședință, Comisia apreciază că acest document este inadmisibil, întrucât a fost depus după închiderea procedurii scrise.

Aprecierea Curții

- 86 Potrivit unei jurisprudențe constante, pe de o parte, obiectivul coeficientului multiplicator cu scop descurajator și al luării în considerare, în acest context, a dimensiunii și a resurselor globale ale întreprinderii în cauză constă în impactul avut în vedere pentru întreprinderea menționată, sancțiunea trebuind să nu fie neglijabilă în raport cu, printre altele, capacitatea financiară a acesteia (a se vedea în acest sens în special Hotărârea din 17 iunie 2010, Lafarge/Comisia, C-413/08 P, Rep., p. I-5361, punctele 104 și 105, și Ordonanța din 7 februarie 2012, Total și Elf Aquitaine/Comisia, C-421/11 P, punctul 82). Pe de altă parte, Curtea a avut deja ocazia să precizeze că nu poate fi atribuită o importanță disproporționată cifrei de afaceri (a se vedea Ordonanța Total și Elf Aquitaine/Comisia, citată anterior, punctul 80).
- 87 Pentru calcularea amenzilor aplicate întreprinderilor care au participat la o înțelegere, un tratament diferențiat între întreprinderile în cauză este, așadar, inerent exercitării competențelor în materie care revin Comisiei. Astfel, în cadrul marjei sale de apreciere, Comisia are obligația să individualizeze sancțiunea în funcție de comportamentele și de caracteristicile proprii întreprinderilor vizate, în vederea garantării, în fiecare caz în speță, a deplinei eficacități a normelor privind concurența ale Uniunii (a se vedea Hotărârea din 12 noiembrie 2009, SGL Carbon/Comisia, C-564/08 P, punctul 43 și jurisprudența citată).
- 88 Pe baza jurisprudenței menționate la punctul 86 din prezenta hotărâre, Comisia este obligată mai ales să asigure că sancțiunea nu devine „neglijabilă” în raport, printre altele, cu capacitatea financiară a întreprinderilor în cauză, ceea ce nu impune însă ca unei întreprinderi care are o cifră de afaceri deosebit de ridicată în raport cu cea a celorlalți membri ai unei înțelegeri să i se impună o amendă majorată strict în funcție de raportul dintre cifra sa de afaceri și cea a tuturor celorlalte întreprinderi implicate în înțelegerea în cauză. Astfel, dacă aceasta ar fi situația, amenzile impuse celor mai mari întreprinderi dintr-o înțelegere și majorate potrivit unei asemenea metode matematice ar putea, desigur, să aibă un efect suficient de descurajator, dar ar risca să fie disproporționate în raport cu gravitatea încălcării săvârșite în mod concret, în special în ipoteza în care, precum în speță, există o diferență considerabilă între cifrele de afaceri ale întreprinderilor în cauză (a se vedea Hotărârea din 13 iunie 2013, Versalis/Comisia, C-511/11 P, punctul 105).
- 89 Tot potrivit unei jurisprudențe constante, Tribunalul, în cadrul competenței sale de fond, nu poate, prin recurgerea exclusivă și mecanică la o metodă de calcul aritmetic întemeiată numai pe cifra de afaceri a întreprinderii în cauză, să se priveze de puterea sa de apreciere în ceea ce privește stabilirea cuantumului amenzilor (a se vedea în acest sens în special Hotărârea din 7 iunie 1983, Musique Diffusion française și alții/Comisia, 100/80-103/80, Rec., p. 1825, punctul 121, Hotărârea din 16 noiembrie 2000, Mo och Domsjö/Comisia, C-283/98 P, Rec., p. I-9855, punctul 47, precum și Hotărârea Dansk Rørindustri și alții/Comisia, citată anterior, punctul 243).
- 90 În lumina acestor considerații, nu se poate imputa Tribunalului că a confirmat, în esență, abordarea urmată de Comisie, care stabilise un coeficient multiplicator cu scop descurajator de 1,75 pentru Dow, de 2 pentru EniChem și de 3 pentru Shell. Această abordare vizează, pe de o parte, să garanteze că amenda aplicată fiecărei întreprinderi nu devine neglijabilă în raport cu capacitățile sale financiare și,

pe de altă parte, să nu aplice coeficienți multiplicatori cu scop descurajator disproporționați întreprinderilor celor mai mari cărora, numai pe baza raportului matematic existent între cifrele lor de afaceri și cele ale întreprinderilor de dimensiuni mai mici, ar fi putut teoretic să li se aplice coeficienți multiplicatori cu scop descurajator mult mai ridicați.

- 91 Pe de altă parte, este lipsit de relevanță faptul că din documentul prezentat de Dow în ședință ar rezulta, fără a fi necesar să se statueze cu privire la admisibilitatea acestui document, că un calcul al coeficienților multiplicatori cu scop descurajator numai în funcție de cifra de afaceri a fiecărei întreprinderi în cauză, cu menținerea unui coeficient maximal de 3, ar fi imposibil din punct de vedere matematic. Astfel, un asemenea calcul pur aritmetic ar împiedica Comisia să își îndeplinească obligația, care rezultă în special din jurisprudența citată la punctele 86-89 din prezenta hotărâre, de a aplica amenzi care, pentru fiecare întreprindere, nu sunt nici neglijabile, nici disproporționate.
- 92 În aceste împrejurări, nici al patrulea motiv invocat de Dow nu poate fi primit.
- 93 În consecință, întrucât niciunul dintre motivele invocate de Dow în susținerea recursului nu a fost admis, acesta trebuie respins în integralitate.

Cu privire la cheltuielile de judecată

- 94 Potrivit articolului 184 alineatul (2) din Regulamentul de procedură al Curții, atunci când recursul nu este fondat, aceasta se pronunță asupra cheltuielilor de judecată. În conformitate cu articolul 138 alineatul (1) din acest regulament, aplicabil procedurii de recurs în temeiul articolului 184 alineatul (1) din același regulament, partea care cade în pretenții este obligată, la cerere, la plata cheltuielilor de judecată. Întrucât Comisia a solicitat obligarea Dow la plata cheltuielilor de judecată, iar aceasta din urmă a căzut în pretenții, se impune obligarea sa la plata cheltuielilor de judecată.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera întâi) declară și hotărăște:

- 1) **Respinge recursul.**
- 2) **The Dow Chemical Company, Dow Deutschland Inc., Dow Deutschland Anlagengesellschaft mbH și Dow Europe GmbH suportă propriile cheltuieli de judecată, precum și cheltuielile de judecată efectuate de Comisia Europeană.**

Semnături